

ናይ መወዳእታ ምዕራፍ ኣምላኽቲ ህግደፍ፡ ፖለቲካዊ ነብሰቕትለት።

ሰብኣዊ ፍጡር ኣካል ኣምሳል ማሕበራዊ እንስሳዮይ ይብል ምሁራት ማሕበራዊ ስነ-ፍልጠት። ይኹን ግን ይብሉ እዞም ምሁራት፡ ሰብኣዊ ፍጡር ካብ ካልኣት እንስሳታት ዝፈልዮ ረጅሒታት ኣለዎ። ባዕሉ ተበላሒቱ ዘይኮነስ፡ ብተፈጥሮ ዝተዓደሎ፡ ሕማቕን ጽቡቕን፣ ጎዳኣን ጠቓምን፣ ፈታውን ጸላእን ኢሉ ነገራት ዝመምየሉ ልዑል ናይ ምሕሳብ ተኸእሎ ዘለዎ ፍጡርዮይ ይብሉ። ወዲ-ሰብ ካብ ተፈጥሮ ብዝተዓደሎ ናይ ምሕሳብን ምምርጫን ህያብ ተጠቐሙ፡ ካብ ዕለታዊ ምንቕስቓሱ ዝመሃር፣ ድሕሪት ተመሊሱ ከመይን ብኸመይን መጺኡ ታሪኹ ዘጽንዕ፡ ዝርዳእን ዝዕቅብን፣ ዝነብረሉ ዘሎ ውድዕነት ዘንብብ፣ መጻኢኡ ናባይ ብኸመይን ዝትንትን ዝእምት፣ ንልግሲ ተፈጥሮ ንዕኡ ብዝጥዕዎ ገይሩ ናብ ረብሓኡ ንምቕያር ዝጽዕት፣ ገዛእ ርእሱን ከባቢኡ ዘመሓድር ዘነባብር ፍጡር ምዃኑ ይምህሩ።

ኩሎም እንስሳታት፡ ገዛእ ርእሶም ዝነብርሉ ካብ ተጻባእትን ጸላእንት ዝከላኸልሉ፡ ዝዕቅብሉ፡ ወሊዶም ንውላዶም ተኸናኺኖም ኣብ ዝበጸሕ ዘብጽሑሉ፡ ካብ ተፈጥሮ ዝተለገሰሎም ህያብ ኣለዎምዮይ። ንኣብነት፡- ኣዕዋፍ ብኸመይ ጎጆኡን ይሰርሓ፡ ደቀን ይምግባ፡ ሓቕ-ፈን ምቕት ይህባ፣ ሳሬት ጸላእታ ተጥቀዓሉ መጻወዲያ ብኸመይ ከም እትሰርሕ፣ ድሙ ብዘደንቕ ብልሓትን ጥንቃቕን ኣንጭዎ ከም እትሕዝ፣ ከም ውኻርያ፡ ነብሪ፡ ኣንበሳ %ወዘተ ዝኣመሰሉ ስጋ ዝምገቡ ኣራዊት፡ ናብ ሃደን ብኸመይ ከም ዝወፍሩ፡ ከመይ ኣድብዮም ቦታ ከም ዝሕዙ፡ ዝደልይዎ እንስሳ ምስ ረኸቡ ፈልዮም ኣብ ጎርፎ ሒዞም ትንፋስ ብምዕጻው ከም ዝቕትሉ፣

ከምኡ-ዮውን እንስሳ ዘበት፡ ከልቢ ንዋንኡ ፈልዮ ከም ዝፈቱ ብተኣማንነት ከም ዘገልግል፡ ከብቲ (ኣሓ) ብኸመይ መራሕን ተመራሕን ኮይነን ከም ዝኸዳ፡ ንሳኣንን ደምበኣንን ይፈልግ፡ ብዕራይ ኣብ መንጎ ብእኸሊ ዘቐጸልጸለ ክልተ ግራት ዘሎ ደረት ዝርከብ ሳዕሪ ጥራሕ በሊዑ ምስ ጸገበ ተጠንቂቑ ብዝእተወሉ ደረት ከም ዝወጽእ፡ ተስታይ ኣብ እዋን ማሕረስ ድምጺ ዋንኡ ሰሚዑን ኣኸቢሩን ናብ ኣርዑት ከም ዝቕርብ %ወዘተ ርእሻ ትግረም። እንስሳ ፈጸሙ ኣይሓሰብን ዝብል ርድኢት ጌጋ ምዃኑ ከኣ ትግንዘብ።

ግን ከኣ እንስሳ ብዛዕባ ዝመጽኣሉ ታሪኻዊ ድሕረ ባይታ፡ ዝነብረሉ ዘሎ ወድዓዊ ኩነታት፡ መጻኢ ኣንፈቱን ዕድሉን ፈሊጡ ብመደብ ከም ዝኸይድ መረዳእታ ስለ ዘየለ፡ ብደመ ነፍስ ከም ዝምራሕ፡ ተፈጥሮ ዝለገሰሉ ማእረፍ ንግዝይኡ ጥራሕ ከም ዝነብር ትርዳእዮም፡ ኣማን ብኣማን ኣብ መንጎ ሰብን እንስሳን ናይ ኣተሓሳስባ ፍልልይ ኣሎ ኣብ ዝብል መደምደም ትበጽሕ።

ደቂ-ሰብ ሳሕቲ ዘጋጥም ዘይንቡር ኣፈጣጥራ እንተዘይኮይኑ፡ ኩሎም ማዕረ ዝሓስቡሉ ህይወቶም ዝመርሑሉ ዝነባበርሉ ሓንጎል ሒዞምዮይም ዝውለዱ። ተፈጥሮ ከምዮቲ ኣብ ጸታ፣ ሕብሪ፣ ቁመት፣ መልክዕ፣ ርጉዲ ወይ ቅጥኒ ካብ ሰብ ናብ ሰብ ዝረኣ ፍልልይ፡ ኣብ ሓንጎል ፍልልይ ኣይገበረን። ወይ ከም ዝገበረ መረዳእታ የለን። ንኹሉ ወዲ-ሰብ ልክዕ ከም ሞት ብማዕረይዮይ ሓንጎል ሂብዎ። ነዚ ህይወቱ ክመርሓሉ ከመሓድረሉ ዝተዓደሎ ክቡር ናይ ምሕሳብ ምግንዛብ ተኸእሎ ብማዕረ ክግልገለሉ ግን ኣይረኣን። ለባምን ዓሻ ዝብል ሚዛን ድማ ካብዮይ ይጅምር።

ገለ ሰባት ገንዘብ ወይ ጥሪት እናሃለዎም፡ ብጉድለት ኣጠቓቕማ ወይ ምሕደራ ኣብ ከርፋሕ ድኸነት ዝነበሩ ከም ዘለዎ ዝከሓድ ኣይኮነን። ገለ ከኣ ተፈጥሮ ብማዕረ ንዝለገሰትሎም ናይ ምሕሳብ ተኸእሎ ብግቡእ ክጥቀምሉ ብዘይምኸኣሎም፡ ገዛእ ርእሶም ጎደሎ ፍጡራት ዝቕጽሩ ኣለው። በዓል እንከለ ምበር ኣነ ደኣ እንታይ ኣፍልጦ ኣለኒ። በየናይ ኣፍልጦይ፡ ምስኡ፡ ምሳኣ ማዕረ እኸውን? ንሱ ወይ ንሳ ካብ ወለዶም ጀሚርካ ዓበይቲዮይም፡ ለባማትዮይም፡ ገዳይም ተጋደልቲዮይም፡ ምሁራትዮይም፡ ስለዚ ኣነ ማዕረኣም ክስራዕ ኣይክእልን። ብዛዕባ ውልቀ ህይወተይ፡ ብዛዕባ ከመይነት ምሕደራ ህዝብን ሃገርን ንሳ ወይ ንሱ

ጥራሕቆቹም ዝፈልጡ። ኣነ ዝተባሃልክዎ ክሰምዕ፡ ዝተአዘዘክዎ ክፍጽም ጥራሕቆቹ ዘለኒ። ጎደሎቶ። ምሉእ ኣይኮንኩን። እዚ ዕድለይቶቹ ብዝብል ዝንቡዕን ኣተሓሰስባ ፖለቲካዊ ነብሰ ቅትለት ይፍጽም። ኣብ ክንዲ ጎይታ ነብሱ ኣገልጋሊ ወይ ባርያ ናይ ካልኣት ኮይኑ ክነብር ገዛእ ርእሱ የእምን። ኣስታት ን 30 ዓመት ብዘይፈልጥዎን ዘይጠቕሞምን ናይ ጥፍኣት ፖለቲካዊ መስመር፡ ፖሊስን ስትራተጂን ብዘይመረጽዎ መራሕን ሕጉሳት ኮይኖም ክነብሩ ምርኣይ ዘይንቡርቆቹ። ዝኾነ ይኹን ናትና ዝብልዎ ሕጋዊ ፖለቲካዊ መሰነይታ ኣብ ዘይብሉ፡ ሞትናን ሕየትናን ምስ ህግደፍን ኢሳያስ ኣፈፀፀቅን ዝብሉ ዘለው ወገናት፡ ህልዋት ምውታትቶቹም። ደጋዊ ተኸለ ሰብነቶም ርኢኻ ኣብ ሚዛን ናይ ሰብ ከተቐምጦም ዘጸግዎ ዝወደቐ ኣተሓሰስባ ዘለዎም ዜጋታትቶቹም። ልክዕ ከምባይ እንሰሳ ልግሲ ተፈጥሮ ከም ዘለዎ ናይ ምጥቃም ዕድል ዘለዎ፡ ንሳቶም ድማ ካብ ላዕሊ እሞ ካብ ሓደ ሰብ ብዝወርደሎም ትእዛዝ እናተመርሑ ዝንቀሳቐሱ ሰብኣዊ ክብረትን ፖለቲካዊ ሓርነትን ዘይብሎም ክንሶም ኣለና ኢሎም ይነብሑ ኣለው።

ከም ተባዕታይ ኣድጊ ብዘይ ሕቶን ርእይቶን ኣሚን ኢሎም ዘገልግልዎ ዝረኸበ ተባላጺ እንኮ ሰባዊ ስርዓት ህግደፍ ከኣ፡ ዘይብሉል ኣተሓሰስባኦም መዝሚዙ ኣብ ቃሕ ዝበሎ መደባት የዋፍሮም ኣሎ። በየናይ ቃላት ይጥቀሩ፡ ብኸመይባይ ይርዕዱ ውሽጣዊ ስምዒቶም ተቐጻጸሩ፡ ብዘተሃራርፍ ግን ከኣ ዘይትግበር ባዶ ናይ መብጸዓ ቃላት ይጸውተሎም ኣሎ። ብሰንኪ ንቐጽ ይነድድ ርሑብ ከም ዝተባህለ ብኣታቶም ገይሩ ከኣ ህዝብን ሃገርን የፍርስ ኣሎ። ከም ምሉእ ናይ ምሕሳብ ተኸእሎ ዘለዎም ሰብኣውያን ፍጡራት ዘይኮነ፡ ከም ተኸብኩቢ እንሰሳ ወይ መካኒካዊ ማሽን ክጥቀሙሎም ዕድል ረኺቡ ኣሎ። ንሳቶም ከኣ ንሱ ዝበሎም ከም ደጋሚት ዑፍ ከም ዘለዎ ክደግሙ ንሰምዕ ኣለና። ብዘይ ዝኾነ ክፍሊት ጉልበቶም ይምዝምዞ ኣሎ። ኣዳመኛቲ ዘይፍትሓዊ ኩናት ይገብሮም ኣሎ። ከም ግሉዝ ነገር ወይ ድማ ከምባይ ነጋውስ ቀደም ንደቂ ሰባት ምስ ኣንበሳን ነብር እናበኣሱ ይዛናግዑ ነይሮም ዝበሃል ይዘናገግሎም ዕድመ ስልጣኑ የናውሓሎም ኣሎ። ነዚ እቲ ሃብታም ባህልና፡ ዓሽ በትሪ ለባማት፣ ክብል ይገልጸ። ብሓቂ ከኣ ካብ ተመክሮ ዘይመሃሩ በሃማት ፖለቲካ፡ ኣገልገልቲ ውሑዳት ተበለጽቲ ኮይኖም ህዝብን ሃገርን ለኪሞም ክጠፍኡ ላዕሊ ታሕቲ ክብሉ ንዕዘብ ኣለና። ለበዳ ሕማም ኮሮና ምኽንያት ብምግባር ንመንግስቲ ኤርትራ ገንዘባውን ዓይነታውን ደገፍ ዘይገበረ ኣብ ረፈረንዶም ከምዘየድመጸ ይቐጸር ኢሎም ብወግዒ ዝገቡሱ ምሁራዊ ካባ ዝለበሱ ዕሉላት ካድራት ጉጅለ ህግደፍ ኣብ ንሰምዓሉ ወቕቲ በጺሕና ኣለና።

ፖለቲካዊ ድኽነት፡ ሰብ ጸጋ ዕድመ ኢና፡ ገዳይም ተጋደልቲ ኢና፡ ምሁራት ኢና በሃልቲ ኣምለኽቲ ህግደፍ፡ ደረት የብሉን። ዝያዳ ግን ኣብባይቲ ግድን መሰረታዊ ደሞክራሲያዊ ማዕርነታዊ መሰላት ዜጋታትን ህዝብታትን ክረጋገጹ ዝግባእ ዓውዲ ፖለቲካዊ ምሕደራባይ ጎሊሁ ዝረኣ ዘሎ። ናቶም ፖለቲካዊ ሚዛንን መንነትን ዘይብሎም በሃማት፡ ነቶም ብስመ ነጻነት፡ ትማሊ ነበርናን ገበርናን ሃገራዊ ልኡላውነትን ዝሸቅጡ ውሑዳት ጠቕመ ፈሊጣውያን ኣሚን ኢሎም የገልግሉ ኣለው። ውሑዳት ጠቕመ ፈሊጣውያን ሃሊሉ ንዝመጸካ ኣኸቢድካ ጸዓና፣ ከም ዝተባህለ፡ ከይተሰከፉን ብዘይክፍሊት ኣብ ውልቀ ዋኒኖም የውዕልዎም ኣለው። ፡ ሰብኣውያን ፍጡራት ክንሶም፡ ሰብኣዊ ክብረቶም ገፊፎም ኣብ ውዑይን ዝሑል እናእተው ይጸውተሎም፣ ኣብ ዘይፈልጥ ፈላጣት መሲሎም ክዛረቡ ኣብ መድረኽ ወጺኦም ክምድሩ ብድሕሪት ኮይኖም ከተባብዕዎም፡ ኣብ ገበናዊ ተግባራት ድማ ከዋፍርዎም ክንዕዘብ ጸኒሕና። ገናባውን ንዕዘብ ኣለና።

እንኮ-ሰባዊ ስርዓት ህግደፍ፡ ህዝብን ሃገርን ብሓይሊ ተቐጻጸሩ ካብ ምህላው ወጸኢ፡ ከም ውድብ ሕጋዊ ህላው የብሉን። ከም መንግስቲ ዝመርሓሉ ኮነ ዝምረሓሉ ቅዋማዊ ሕጊ፡ ስትራተጂን ፖሊስን የብሉን። ግን ከኣ ንነብሱ ከም መንግስቲ ይፈልጥ። ህላው መንግስትነቲ፡ ዜጋታት ብምስቓይ፡ ብምቕታል፡ ንብረቶም ብምዝማት፡ ኣባይቶም ብምፍራስ፡ ክደኸቡ፡ ክሰደዱ፡ ተስፋ ክቕርጹ፡ ሕድሕዶም ከይተአማመኑ ክፈላለዩ ብምግባር የንጸባርቕ።

ሰብ ጸጋ ዕድመ፡ ትማሊ ቆጽሊ በሊዕና ስለ ዝሓለፍና ናይ ሎሚ ወለዶ በታ ዝሓለፍናዎይ ክሓልፍ ኣለዎ ኢሉም ከይተሰከፉ ዝምድሩ ገዳይም ተጋደልትን ምሁራት ኢና በሃልትን ኣምለኹቱ ድማ፡ ንሕና ንሱ፣ ሃገር ቅድሚኡ ኹሉ፣ መኸተ፣ ብደሆ፣ ንሕና ነስምዕ ነድምዕ፣ ዶብን ባድመን፣ ወያነ ዓጋመ፣ መን ከማና፣ ኣበይ ከም ፖሊሲና ስርዓተ ምሕደራና %ወዘተ ዝተፈብረኽ ቃላትን ጥቕስታትን ከም ፖለቲካዊ ፕሮግራም፡ ከም ሕጋዊ ህዝባዊ ሃገራዊ ቅዋም፣ ከም ፖሊሲን ስትራቴጂን ተቐቢሎም ከኮማሰዕዎን ክምርሕሉን ንዕዘብ ኣለና። እዚ ኣስታት 730 ዓመታት ክደጋገም ንሰምዖ ዘለና ብጠቐመ ፈሊጣውያን ዝተፈብረኹና ናይ ቃላት ጸዋታ ቀመም ናይ ፕሮፖጋንዳ ካም ምዃን ሓሊፉ ፋይዳ የብሉን።

እዞም ብንሕና ንሱ፣ ግሉዝ መሬት ቅድሚኡ ኩሉ፣ዓወት ንሓፋሽ፣ መኸተ፣ ብደሆ፣ ንሕና ነስምዕ ነድምዕ፣ ዶብን ባድመን፣ ዓጋመ ወያነ፣ ዝብል ኣብ ጽልእን ምድንጋርን ዝተመስረተ ብባዶ ቃላትን ሓረጎትን፡ ዝተኸሸነ ፕሮፖጋንዳ ዝምገቡ ወገናት፡ ከም ህዝብን ከም ሃገርን ሰብኣዊ ክብሮም ኣዋሪዶም የዋርዱና ኣለው። ብሓሳብን ብተግባርን በትሪ እንኩሰባዊ ስርዓት ብምዃን ደም ንጹሃት የፍሰሱ ኣለው። ታሪኽም ኣብ ጸሊም መዝገብ የስፍሩ ኣለው። ንስለ ረብሓን ዝናን ሓደ ሰብ ብመን ሕራይ ፖለቲካዊ ነብሰ ቕትለት ይፍጽሙ ኣለው።

እዚ ከምወይዘ ዓይነት ሕልና ኣልቦ ውድቀት ሰብኣዊ ክብረትን ፖለቲካዊ ድኽነትን ኣብጭቲ ብሰሪ ኣነባብራኡ ናብ ፖለቲካ ቅርበት ዘይብሉ ተበታቲኑ ዝነብር፡ ሃገራዊ፡ ከባቢያውን ዓለማውን ምዕባሌታት ብቐረባ ናይ ምክትታል ዕድል ዘይብሉ ክፍሊ ሕብረተ ሰብና እንተዝረእ ኣይምኸፍአን። ነዚ ዝኸፍአ፡ ዝገርምን ዘሕፍርን ዝገብሮሱ፡ ገዳይም ተጋደልቲ ኢና፡ ተማሂርና ኢና፡ ብዛዕባ ፖለቲካን ፖለቲካዊ ደሞክራሲያዊ ምሕደራን ልዕሊ ካልእ ንፈልጥ ኢና ኢሎም ከይተሰከፉ ብዓውታ ብዝጀሃሩ ዜጋታት ይበሃልን ይግበርን ምህላውዎይ።

በዓል ጸጋ ዕድመ፡ ገዲም ተጋዳላይ፡ ፖለቲከኛ፡ ብኣካዳሚያዊ ትምህርቲ ፍልጠት ዝደለበ ምሁር፡ በዚ ንመማቕርቲ ፕሮፖጋንዳዊ ጎስጓስ ዝተማህዘ ባዶ ቃላትን ሓረጎትን ንክንዲዝ ዝኸውን ዓመታት ክምርሑ፡ ኣብ ትሕቲ ምሕረት ሓደ ሰብ ክወድቁ ከም ህዝብን ከም ዜጋን ብሕፍረት ርእሲ ዘድድንዎይ። ከም ሰባት ሓደ ግዜ ይጋገዩ። ካልኣይ ግዜዎውን ይጋገዩ። ካብኡ ንደሓር ኣይመሃሩን? እንታይ ይብልን ይገብር ኣለኹ ወይ እንታይ ንብልን ንገብር ኣለና ኢሉ/ኢሎም ገዛእ ርእሶም ኣይፍትሹን ኣይግምግሙን? ዕድመን መድረኻትን ቤት ትምህርቲዎይም። ካብ ካልእ ከይተጸበዩ ገዛእ ርእሶም ክፍትሹ ክግምግሙ፡ ክእረሙ ክዕረዩ፡ ንህዝቢ ይቐረታ ሓቲቶም፡ ናብ ህዝባዊ ዝኾነ ፖለቲካዊ መንነት ዘለዎ ጥዑይ ሰብ ክቐየሩ ነይርዎም። ግን ኣይገበርዎን። እዚ ከምወይዘ ዝበለ ኣተሓሳስባ ናይ ሰብጭዶ እንስሳ?

ኣስታት 30 ዓመት ብዘይፈልጥዎ ሕጊ ተጠርኒፎም፡ ብዘይመረጽዎ ውልቀ ሰብ ተመራሖም ህዝብን ሃገርን ለኪሞም ብጎደና ጥፍኣት ይሕንበቡ ኣለው። ዓሻ በትሪ ለባማት፣ ዝተባህለ ምስላ ብተግባር ንርኢ ኣለና። ፍሪ ፖለቲካዊ ድኽነት፡ ፖለቲካዊ ነብሰ ቅትለት፣ ምዃኑዎውን ከምኡ። ግን ከምወይዘ ክምብል በለ ምበር ኣይተኸዕወን፣ ዝተባህለ ውሑዳት ጠቐመ ፈሊጣውያንን ሰብኣዊ ክብሮም ኣሕሊፎም ዝሃቡ ኣምለኹትን ክንዲ ዝኾነ ጫውጫው እንተበሉ፡ ኣብ ቅድሚኡ ብዙሓትን ውጽዓትን ደለይቲ ደሞክራሲያዊ ፍትሒ ደው ክብሉ ዘኸእሎም ፖለቲካዊ ሕቕ ስለዘይብሎም፡ ለበማት፡ ሓላፍነታውያንን ውፋያትን ዜጋታት፡ ካብ ዝኾነ ግዜ ንላዕሊ ሓሳብ ምስ ተግባር ብምጥዕዓም ብሓባር ወፊርና ከነፍሸሎም ክንረባረብ ይግባእ።

ካብ ዛሬ ማና

03-05-2020